

ФОРМУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЯК НАУКИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЦИКЛУ

Шепітько Михайло Валерійович,

*д-р юрид. наук, старший науковий співробітник,
професор кафедри кримінального права,*

Національний юридичний університет

імені Ярослава Мудрого,

Україна, м. Харків

e-mail: shepitko.michael@gmail.com

ORCID 0000-0002-7164-8037

Розглянуто проблеми формування кримінальної політики як науки кримінально-правового циклу. Проаналізовано різні наукові підходи до категорії «кримінальна політика» впродовж історичного розвитку, показано зміни в її розумінні й виокремлено її види, що розглядаються в науках кримінально-правового циклу як окремі категорії, інститути або розділи, які дозволили їм отримати достатній розвиток. Проте даний процес відбувався не одночасно і з різними цілями, що свідчить про їх певну розбалансованість і необхідність зміни підходів до визначення категорії «кримінальна політика».

Ключові слова: кримінальна політика; кримінально-правова політика; кримінальне право; наука кримінально-правового циклу; формування науки.

Вступ. Проблема формування кримінальної політики є важливою в Україні та в інших державах, оскільки від її вирішення залежить можливість комплексного впливу на протидію злочинності на віддалену перспективу. Досягнення даної мети в межах окремих наук кримінально-правового циклу неможливо й може призвести до вирішення часткового завдання та негативного результату в цілому, що інколи спостерігається при реформуванні тієї чи іншої сфери держави (судова реформа, реформа правоохоронних органів тощо). Саме тому важливо обрати комплексний підхід та протидіяти злочинності в цілому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Для вирішення проблеми, що формулюється в статті, було проаналізовано праці відомих правників, зокрема М. Ансея (M. Ansel) [1], М. А. Беляєва (M. A. Beliaev) [3], В. І. Борисова (V. I. Borysov) [4; 5], В. К. Грищука (V. K. Hryshchuk) [7], П. С. Дагеля (P. S. Dahel) [8], Н. А. Лопашенко (N. A. Lopashenko) [12],

П. А. Фейербаха (P. A. Feierbakh) [18], П. Л. Фріса (P. L. Fris) [4; 19; 20] та ін. На нашу думку, на особливу увагу заслуговують підходи останніх досліджень В. І. Борисова та П. Л. Фріса [4, с. 16], які вони висловили щодо поняття «кримінально-правової політики». Дані підходи дозволяють стверджувати про актуальність дослідження як в правотворчому, так і правозастосовчому напрямі, й уже знаходять своїх послідовників [див.: 10]). Разом з тим, на нашу думку, в цих дослідженнях зроблено акцент на центральному місці «кримінально-правової політики», що зменшує важливість інших наук кримінально-правового циклу, а також їх політик і стратегій, що у своїй єдності можуть розглядатись як «кримінальна політика». З цією метою було проаналізовано праці Ф. фон Ліста (F. fon List) [11], М. П. Чубинського (M. P. Chubynskyi) [21] та С. К. Гогеля (S. K. Hohel) [6], які вказують на інші підходи при формуванні кримінальної політики, що ними історично закладалися.

Мета статті – розглянути проблеми формування кримінальної політики як науки кримінально-правового циклу. Досягнення цієї мети можливе через розгляд історичних підходів її формування та виокремлення її видів, що вже зайняли певне місце в науках кримінально-правового циклу.

Виклад основного матеріалу. Розуміння кримінальної політики серед учених-фахівців у сфері кримінального права є проблемою, яка не може вирішитися на протязі не менше 200 років. При цьому стверджувати, що цей інститут з розвитком кримінально-правових наук усе ж знайшов своє однозначне розуміння та місце в системі наук, наразі не можна [1; 3–5; 7–9; 12–15; 18–20; 22]. На формування кримінальної політики впливає політичний вектор і міжнародне становище держави, розвиток громадянського суспільства, наявність умов для вчинення злочинів, інтелектуальні, технічні, тактичні, методичні та правові можливості представників органів кримінальної юстиції протидіяти злочинності, наявність кваліфікованих спеціалістів у сфері протидії злочинності, бажання професійних учасників судочинства протидіяти злочинності, розуміння ними завдань та мети їх діяльності.

Особливий інтерес у дослідженні змісту кримінальної політики становлять праці XIX – початку XX ст. та їх взаємозв'язок з сучасними дослідженнями. Так, на думку М. П. Чубинського, першим ученим, який використав термін «кримінальна політика», був А. фон Фейєрбах. Він розумів її як ту гілку науки, що мала дати законодавцю вказівки для кращої організації справи правосуддя [21, с. 55–56]. Таке поняття близьке до сучасного розуміння, коли автори-фахівці у сфері кримінального права, намагаючись розглянути дану проблему, звертаються до кримінально-правової норми, вказуючи читачеві та законодавцю на необхідні покращення інституту злочину та/або покарання [12]. Але навіть короткий аналіз поняття «кримінальна політика» А. фон Фейєрбаха надає також підстави для фокусування уваги на суттєвих відмінностях цього визначення від сучасних уявлень про неї. При цьому метою кримінальної політики є покращення організації справи правосуддя. Очевидно, що безпосередньою організацією справи правосуддя тепер займається не стільки кримінальне право, як криміналістика, кримінальний процес та інші науки кримінально-правового циклу. Таким чином, ми маємо справу з широким тлумаченням кримінальної політики, яке сформулював А. фон Фейєрбах для своїх послідовників.

Важливим етапом у розвитку теоретичного обґрунтування кримінальної політики є розробка одного з найбільш авторитетних спеціалістів у сфері кримінального права, засновника соціологічної школи кримінального права Ф. фон Ліста. Саме ним було надано таке визначення кримінальної політики – це систематична сукупність підстав, які спираються на наукове дослідження причин злочину та дії, що виробляє покарання, – підстави, погоджуючись з якими, держава за допомогою покарання та суміжних йому інститутів повинна протидіяти злочину [11, с. 2]. При цьому вчений даному «широкому» поняттю протиставляє поняття кримінального права у вузькому значенні – науковий розгляд злочину та покарання як узагальнених понять [11, с. 3]. Важливим для сучасного читача є те, що Ф. фон Ліст звертається: 1) до ролі держави для формування кримінальної політики; 2) до наукового дослідження причин злочину та дії, що виробляється покаранням; 3) до мети кримінальної політики –

боротьба із злочинністю. До того ж на першій сторінці своєї праці «Завдання кримінальної політики» (тут і далі переклад наш. – *М. Ш.*) вчений вказує, що науково обґрунтована кримінальна політика потребує, щоб в її основу були покладені дані кримінальної біології (антропології) та кримінальної соціології (статистики) [11, с. 2]. Вчений наголошував, що кримінальна політика – справа державна, однак підґрунтя для її формування повинні надавати науковці. З цією тезою корелюються дослідження соціологічної та антропологічної шкіл кримінального права та їх різні підходи щодо пошуку першопричин злочинності. На жаль, ця дискусія в кримінальному праві стихла одночасно з тим, як від кримінально-правової науки остаточно відокремилась кримінологія та інші на той час допоміжні (суміжні) науки. Так, на початку ХХ ст. кримінологія втратила тверду основу, яку їй забезпечували науки, що обґрунтовуються природничими знаннями та методами, а не законодавчими приписами, які у більшості своїй та в кращому випадку враховують досвід попередніх застосувань.

Ф. фон Ліст намагався відповісти на такі питання: 1) чи не виходить кримінальна політика з меж науки кримінального права?; 2) яким загальним виразом ми можемо сукупно охопити кримінальне право та кримінальну політику? [11, с. 8]. Об'єднання знань кримінального права та кримінальної політики вчений знайшов у терміні «наука кримінального права». Сьогодні його використання має розумітися в динаміці, тобто у зв'язку з кримінальною політикою. Використання ж цього терміна без кримінальної політики, за логікою, залишається у статичному вигляді.

Широке розуміння «науки кримінального права» у зв'язку з виокремленням в окремий інститут кримінальної політики підтверджується в дослідженнях М. П. Чубинського, зокрема в його праці «Нариси кримінальної політики» [21]. Так, він наголошував, що розширена наука кримінального права має складатися із кримінальної догматики, кримінальної політики та кримінальної етіології. Відтак, кримінальне право є наука, яка систематично досліджує як юридичну сторону окремих проявів злочинності з їх наслідками у виді покарання, так і генезис злочинності в цілому. Висвітлюючи наявні способи

боротьби зі злочинністю, вона прагне до більш успішної й доцільної організації цієї боротьби шляхом вказівки на необхідні реформи на твердих підставах кращого законодавства [21, с. 48]. На сучасному етапі розвитку кримінального права таке розуміння науки кримінального права або кримінального права не є актуальним. Це пов'язано з тим, що кримінальна етіологія (кримінологія), криміналістика та інші науки кримінально-правового циклу виробили власну методологічну основу й отримали окремий твердий науковий статус поза межами кримінального права. У результаті такого виокремлення для дослідження праці М. П. Чубинського в межах кримінального права лишаються дві складові – кримінальна догматика та кримінальна політика.

Виокремлюючи першу складову частину науки кримінального права – кримінальну догматику, М. П. Чубинський стверджував: як у всього суспільства, так і служителів правосуддя, теоретичних і практичних юристів існує потреба в тому, щоб науково досліджувався матеріал, який знаходиться в кримінальному законодавстві, й щоб цей казуїстичний і роздрібнений матеріал був зведений у вибудовану систему [21, с. 48–49]. Переходячи від кримінальної догматики до другої складової частини науки кримінального права – кримінальної політики, вчений вказував на завдання, які стоять перед нею: надати належні вказівки для організації справи боротьби зі злочинністю, що є основним завданням кримінальної політики; вона повинна намічати необхідні для цього реформи та дбати про створення кращого кримінального законодавства [21, с. 49]. Фактично М. П. Чубинський протиставляв «статичне» кримінальне право (наука) та динамічне кримінальне право (кримінальна політика). При цьому метою кримінальної політики є створення кращого кримінального законодавства.

На відміну від інших фахівців кримінального права С. К. Гогель у своїй праці «Курс кримінальної політики у зв'язку з кримінальною соціологією» [6] кримінальну політику розглядав як науку. Відзначаючи необхідність створення нової науки над «догмою кримінального права», що вивчає лише юридичну форму явищ і забуває явища дійсного життя, вчений вказує, що «нова наука, розпадаючись на кримінальну соціологію (разом з кримінальною

антропологією) та кримінальну політику, повинна вивчати в першій частині злочинність та її причини, а у другій – заходи боротьби із злочинністю, що тепер вже застосовуються, – як репресивні, так і превентивні» [6, с. 4].

У Словнику кримінального права термін «кримінальна політика» трактується як частина соціальної політики, що пов'язана з використанням можливостей і засобів кримінального права для захисту прав і законних інтересів особистості, суспільства та держави. Вона існує як певна позиція держави щодо змісту кримінального законодавства, його відносин з іншими засобами та способами впливу на поведінку підданих або громадян, до механізму реалізації кримінально-правових норм, об'єму та жорсткості застосованих заходів покарання, процедури їх застосування [17, с. 595–596]. Дане визначення, на думку А. Е. Жалінського, є широким, містить не тільки кримінально-правову складову, а розглядається як дієвий механізм впливу держави фактично на всю сферу кримінальної юстиції, оскільки охоплює процесуальну, виконавчу, криміналістичну та судово-психологічну сфери.

Цікавим також є визначення кримінальної політики А. А. Музики: «Стратегія і тактика (напрями) державної діяльності в галузі боротьби зі злочинністю ... Політика в галузі боротьби зі злочинністю, реалізується як у правотворчості, так і в правозастосовній діяльності та впливає на громадську думку» [23, с. 397]. Необхідно погодитися з цим визначенням кримінальної політики, особливістю якого є вказівка на стратегію та тактику боротьби із злочинністю. На стратегію і тактику боротьби із злочинністю звертають увагу В. І. Борисов та П. Л. Фріс. Вони доводять, що кримінально-правова політика є «системоутворюючим елементом політики держави у сфері боротьби зі злочинністю, що розробляє стратегію і тактику, формулює основні завдання, принципи, напрями і цілі кримінально-правового впливу на злочинність, виробляє засоби їх досягнення і виражається в нормах законодавства про кримінальну відповідальність, практиці їх застосування, рішеннях офіційного тлумачення Конституційним Судом України кримінально-правових норм, постановках Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду

цивільних і кримінальних справ з питань застосування спеціалізованими судами законодавства про кримінальну відповідальність, судових рішеннях Верховного Суду України з приводу неоднакового застосування норм матеріального права (складові кримінально-правової політики)» [5, с. 19]. На нашу думку, інші сучасні визначення кримінальної політики (та близьких до неї термінів, включаючи кримінально-правову політику) не суттєво відрізняються від ідей, які були закладені засновниками кримінальної політики як нової категорії, сфери знань або науки.

Аналіз поглядів засновників кримінальної політики як нової сфери знань А. фон Фейербаха, Ф. фон Ліста, М. П. Чубинського, С. К. Гогеля дозволяють зазначити, що вчені-фахівці у сфері кримінального права вкладали інший зміст у кримінальну політику. Це обумовлено тим, що кримінальне право у своєму розвитку наприкінці XIX – початку XX ст. змінювало свій предмет. Результатом розширення предмета науки кримінального права стало виокремлення наук кримінально-правового циклу – кримінологія, тюрмоведення (тепер – кримінально-виконавче право), криміналістика, кримінальна антропологія, кримінальна (правова) статистика та ін. Тому якщо керуватись ідеями, вкладеними у розуміння кримінальної політики її засновниками, то необхідно розглядати кримінальну політику або як досить суттєвий (широкий) міжгалузевий, або як міждисциплінарний інститут, або ж як науку, яка ще має довести свою самостійність.

Вважаємо, що кримінальну політику можна розглядати як сферу наукових знань про причини та наслідки вчинення злочину, які спрямовані на стратегічну протидію злочинності засобами державного та громадського впливу через системне реформування кримінальної юстиції на віддалену перспективу. Необхідно особливо підкреслити, що для кримінальної політики важливо не лише визначати стратегічні цілі, але й робити висновки щодо їх досягнення та практичної реалізації. Таким чином, ця діяльність потребує постійного корегування відповідно до результатів аналізу досягнутих цілей.

Враховуючи можливість формулювання стратегічних завдань наук

кримінально-правового циклу, необхідно виокремити такі види кримінальної політики, які становлять окремі сформовані категорії, інститути або розділи в межах інших наук кримінально-правового циклу (за вертикаллю): 1) кримінально-правова політика (кримінальне право); 2) кримінально-виконавча політика (кримінально-виконавче право); 3) кримінально-процесуальна політика (кримінальне процесуальне право); 4) кримінологічна політика (кримінологія); 5) криміналістична стратегія (криміналістика).

За даною класифікацією сутність кримінальної політики наповнюється змістом її видів, оскільки класифікаційний розподіл здійснюється за філософським підходом співвідношення цілого та його частин. Так, Аристотель, виходячи з дослідження даної філософської категорії, з цього приводу зазначав, що розгляд існуючого як такого та того, що йому як такому належить, складає предмет однієї науки, а та ж сама наука розглядає не тільки за суттю, але й те, що в них знаходиться – як ... відносно попереднього й наступного, роду та виду, цілого й окремого та всіх інших подібних визначень [2, с. 111].

Висновки. Кримінальна політика як наука, що формується в межах наук кримінально-правового циклу, дозволяє досліджувати окрему сферу наукових знань про причини та наслідки вчинення злочину, які спрямовані на стратегічну протидію злочинності засобами державного й громадського впливу через системне реформування кримінальної юстиції на віддалену перспективу. Вплив кримінальної політики вже настільки суттєвий, що дозволяє вказати на вже сформовані політики й стратегії в межах кримінального права, кримінально-виконавчого права, кримінального процесуального права, кримінології та криміналістики. Більше того, зазначені політики та стратегії можуть йменуватись як її види й у своїй єдності істотно впливати на правотворчі процеси та правозастосування в Україні та в інших країнах.

Список літератури

1. Ансель М. Новая социальная защита. Москва : Прогресс, 1970. 312 с.
2. Аристотель. Метафизика. Переводы. Комментарии. Толкования / сост. и подг. текста С. И. Еремеев. Санкт-Петербург : Алетейя, 2002 ; Киев : Эльга, 2002. С. 111.
3. Беляев Н. А. Уголовно-правовая политика и пути ее реализации. Ленинград : Изд-во ЛГУ, 1986. 176 с.
4. Борисов В. І. Сучасна політика держави у сфері боротьби зі злочинністю та її

кримінально-правовий напрям. *Право України*. 2012. № 1-2. С. 233–241.

5. Борисов В. І., Фріс П. Л. Поняття кримінально-правової політики. *Вісник Асоціації кримінального права*. 2013. № 1 (1). С. 15–31.

6. Гогель С. К. Курс уголовной политики в связи с уголовной социологией / сост. и вступ. статья В. С. Овчинского, А. В. Федорова. Москва : ИНФРА-М, 2009. С. 4.

7. Гришук В. К. Окремі питання кримінальної політики сучасної Української держави. *Політика в сфері боротьби зі злочинністю: актуальні проблеми сьогодення* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Івано-Франківськ, 25–26 лют. 2011 р.). Івано-Франківськ, 2011. С. 30–32.

8. Дагель П. С. Проблемы советской уголовной политики. Владивосток : Изд-во ДВГУ, 1982. 124 с.

9. Закалюк А. П. Теоретична характеристика та обґрунтування системи державної протидії проявам злочинності. *Право України*. 2012. № 1-2. С. 216–227.

10. Козич І. В. Кримінально-правова політика: функції та функціонування : монографія. Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2020. 300 с.

11. Лист Ф. фон. Задачи уголовной политики, в изложении Бориса Гурвича. Санкт-Петербург : Типо-Литография К. Л. Пентковского, 1895. С. 2.

12. Лопашенко Н. А. Уголовная политика. Москва : Волтерс Клувер, 2009. 608 с.

13. Марисюк К. Б. Кримінально-правова політика у сфері майнових покарань в Україні. Львів : Тріада плюс, 2013. 404 с.

14. Полищук Д. А. Базовые парадигмы современной уголовной политики России в сфере защиты интересов правосудия. Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2014. 255 с.

15. Політика в сфері боротьби зі злочинністю України: теоретичні та прикладні проблеми : монографія / за ред. П. Фріса, В. Харченка. Івано-Франківськ, 2016. 419 с.

16. Проблемы уголовной политики: советский и зарубежный опыт : сб. науч. ст. / под ред. А. В. Усса. Красноярск : Изд-во Красноярск. ун-та, 1989. 272 с.

17. Словарь по уголовному праву / отв. ред. А. В. Наумов. Москва : БЕК, 1997. С. 595–596.

18. Фейербах П. А. Уголовное право. Санкт-Петербург : Мед. типограф., 1810. 122 с.

19. Фріс П. Л. Кримінально-правова політика : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2005. 440 с.

20. Фріс П. Л. Кримінально-правова політика. *Велика українська юридична енциклопедія*. Харків : Право, 2017. Т. 17: Кримінальне право / за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова та ін. С. 477–480.

21. Чубинский М. П. Очерки уголовной политики: понятие, история и основные проблемы уголовной политики как основного элемента науки уголовного права. Москва : ИНФРА-М, 2010. XII. С. 55–56.

22. Шепитько М. В. Место криминалистической стратегии в связи с изменчивостью понимания уголовной политики. *Криминалистика и судебная экспертиза: наука, обучение, практика* : сб. науч. тр. : в 2 т. Харьков, Вильнюс : Апостиль, 2014. Вып. X, т. 1. С. 154–164.

23. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко та ін. Київ : Укр. енцикл., 2001. Т. 3. С. 397.

References

1. Ansel, M. (1970). *Novaya sotsialnaya zaschita*. Moscow: Progress [in Russian].
2. Aristotel. *Metafizika*. Perevody. Kommentarii. Tolkovaniya. S.I. Eremeev (Ed.). Sankt-Peterburg: Aleteyya, 2002; Kiev: Elga, III [in Russian].
3. Belyaev, N.A. (1986). *Ugolovno-pravovaya politika i puti ee realizatsii*. Leningrad: Izd-vo LGU [in Russian].
4. Borisov, V.I. (2012). *Suchasna politika derzhavi u sferi borotbi zi zlochinnistyu ta yiyi kriminalno-pravoviyu napryam*. *Pravo Ukrainy – Law of Ukraine, 1-2, 233–241* [in Ukrainian].
5. Borisov, V.I., Fris, P.L. (2013). *Ponyattya kriminalno-pravovoi polityki*. *Visnik*

Asotsiatsii krimlnalnoho prava, 1 (1), 19, 15–31 [in Ukrainian].

6. Gogel, S.K. (2009). Kurs ugolovnoy politiki v svyazi s ugolovnoy sotsiologiyey. V.S. Ovchinskogo, A.V. Fedorov (Eds.). Moscow: INFRA-M, 4 [in Russian].

7. Grischuk, V.K. (2011). Okremi pitannya kriminalnoyi politiki suchasnoyi Ukrayinskoyi derzhavi. *Polititka v sferi borotby zi zlochinnistyu: aktualni problemi sгодennya: Materiali Vseukrayinskoyi naukovo-praktichnoyi konferentsiyi* (Ivano-FrankIvsk, 25–26 lyut. 2011 r.). Ivano-FrankIvsk, 30–32 [in Ukrainian].

8. Dagal, P.S. (1982). Problemyi sovetskoy ugolovnoy politiki. Vladivostok: Izd-vo DVGU [in Russian].

9. Zakalyuk, A.P. (2012). Teoretichna charakteristika ta obhruntuvannya sistemi derzhavnoyi protidiyi proyavam zlochinnosti. *Pravo Ukrainy – Law of Ukraine, 1-2, 216–227* [in Ukrainian].

10. Kozich, I.V. (2020). Kriminalno-pravova politika: funktsiyi ta funktsionuvannya. Ivano-Frankivsk: Suprun V.P. [in Ukrainian].

11. Liszt, F. fon. (1895). Zadachi ugolovnoy politiki, v izlozhenii Borisa Gurvicha. Sankt-Peterburg: Tipo-Litografiya K.L. Pentkovskogo, 2 [in Russian].

12. Lopashenko, N.A. (2009). Ugolovnaya politika. Moscow: Wolters Kluver [in Russian].

13. Marisyuk, K.B. (2013). Kriminalno-pravova politika u sferi maynovih pokaran v UkrayinI. Lviv: Trlada plyus [in Ukrainian].

14. Polischuk, D.A. (2014). Bazovyye paradigmyi sovremennoy ugolovnoy politiki Rossii v sfere zaschityi interesov pravosudiya. Moscow: YUNITI-DANA [in Russian].

15. Politika v sferi borotbi zi zlochinnistyu Ukrayini: teoretichni ta prikladni problemi. (2016). P. Fris, V. Harchenko (Eds.). Ivano-FrankIvsk [in Ukrainian].

16. Problemy ugolovnoy politiki: sovetskij i zarubezhnyj opit. (1989). A.V. Uss (Ed.). Krasnoyarsk: Izd-vo Krasnoyarsk. un-ta [in Russian].

17. Slovar po ugolovnomu pravu. (1997). A.V. Naumov (Ed.). Moscow: BEK, 595–596 [in Russian].

18. Feyerbah, P.A. (1810). Ugolovnoe pravo. Sankt-Peterburg: Med. tipografya [in Russian].

19. Fris, P.L. (2005). Kriminalno-pravova politika. *Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

20. Fris, P.L. (2017). Kriminalno-pravova politika. *Velika ukrayinska yuridichna entsiklopediya*. Kharkiv: Pravo, Vol. 17: *Krimlnalne pravo*. V.Ya. Tatsiy, V.I. Borisov et al. (Eds.). 477–480 [in Ukrainian].

21. Chubinskiy, M.P. (2010). Ocherki ugolovnoy politiki: ponyatie, istoriya i osnovnyie problemyi ugolovnoy politiki kak osnovnogo elementa nauki ugolovnogo prava. Moscow: INFRA-M, XII, 55–56 [in Russian].

22. Shepitko, M.V. (2014). Mesto kriminalisticheskoy strategii v svyazi s izmenchivostyu ponimaniya ugolovnoy politiki. *Kriminalistika i sudebnaya ekspertiza: nauka, obuchenie, praktika*. Kharkov, Vilnyus: Apostil, issue X, vol. 1, 154–164 [in Russian].

23. Yuridichna entsiklopediya. (Vols. 1–6; Vol. 3). (2001). Yu.S. Shemshuchenko et al. (Ed.). Kyiv: Ukr. entsykl., 397 [in Ukrainian].

Шепитько М. В., д-р юрид. наук, старший научный сотрудник, профессор кафедры уголовного права, Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина, г. Харьков.

e-mail: shepitko.michael@gmil.com ; ORCID 0000-0002-7164-8037

Формирование уголовной политики как науки уголовно-правового цикла

Рассмотрены проблемы формирования уголовной политики как науки уголовно-правового цикла. Проанализированы различные подходы в контексте исторического развития категории «уголовная политика». Показаны определенные изменения в понимании уголовной политики, а также вычленены ее виды, которые рассматриваются как

отдельные категории, институты или разделы в науках уголовно-правового цикла. Можно утверждать, что такие подходы позволили им достаточно развиться. Подчеркнуто, что их развитие осуществлялось не одновременно и с различными целями, что приводит к определенной разбалансированности и необходимости изменений подходов в определении уголовной политики.

Уголовная политика как наука, которая формируется в пределах наук уголовно-правового цикла, позволяет исследовать отдельную сферу научных знаний о причинах и следствиях совершения преступления, которая направлена на стратегическое противодействие преступности средствами государственного и общественного воздействия через системное реформирование уголовной юстиции на отдаленную перспективу. Влияние уголовной политики уже настолько существенно, что позволяет указать на уже сформированные политики и стратегии в рамках уголовного права, уголовно-исполнительного права, уголовного процессуального права, криминологии и криминалистики. Более того, названные политики и стратегии могут именоваться как ее виды и в своем единстве существенно влиять на правотворческие и правоприменительные процессы как в Украине, так и в других странах.

Ключевые слова: уголовная политика; уголовно-правовая политика; уголовное право; наука уголовно-правового цикла; формирование науки.

Shepitko M. V., Doctor of Law, Senior Staff Scientist, Professor in Criminal Law Department, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.
e-mail: shepitko.michael@gmail.com ; ORCID 0000-0002-7164-8037

Criminal policy forming as a science of criminal legal cycle

The article is devoted to the consideration of the problems of the formation of criminal policy as «a science of the criminal legal cycle». Because of this, the author analyzed various approaches in the context of the historical development of the category of "criminal policy". The article demonstrates certain changes in the understanding of criminal policy, as well as identifies its types, which are already considered as separate categories, institutions or sections in «the sciences of the criminal legal cycle». It can be argued that such approaches allowed them to develop sufficiently. The author emphasizes that their development was not carried out simultaneously and with different goals, which leads to a certain imbalance and the need for changes in approaches in defining criminal policy.

Criminal policy as a science formed within «the sciences of the criminal law cycle», allows to explore a separate area of scientific knowledge about the causes and consequences of crime, which are aimed at strategic counteraction to crime by means of state and public influence through systematic reform of criminal justice in the distant perspective. The influence of criminal policy is already so significant that it allows to point out the already formed policies and strategies within the framework of criminal law, criminal executive law, criminal procedural law, criminology, criminalistics and forensic sciences. Moreover, these policies and strategies can be referred to as its types and, in their unity, significantly influence the lawmaking and law enforcement processes both in Ukraine and in other states.

Keywords: criminal policy criminal legal policy; criminal law; science of criminal legal cycle; science forming.

Надійшла до редколегії 12.11.2020 р.